

Pagina 2

De code van Tilburg praktisch bekeken

Pagina 5

Aansprakelijkheid van scholen

Pagina 8

Schade door motorrijtuig WAM Bedrijfsregeling 7

Pagina 11

Column

Pagina 12

Agenda

Jaargang 9, juli 2006

Gedragcode Behandeling Letselschade gepresenteerd

6 juli 2006, Perscentrum Nieuwspoord Den Haag

Na een openingswoord door Prof. Maurits Barendrecht - Centrum voor Aansprakelijkheidsrecht, Universiteit van Tilburg -

toonde Mr. Aleid Wolfsen - Tweede Kamerlid (PvdA) - zich bijzonder goed op de hoogte van de problematiek van de materie tijdens de interviews die hij onder het motto 'De letselschadebehandeling in de toekomst: het slachtoffer centraal' afnam van vertegenwoordigers van slachtofferorganisaties.

Tijdens de daaropvolgende discussie kwam naar voren, dat benadeelden erg

blij zijn met de code en alle partijen oproepen deze in de praktijk ook daadwerkelijk te volgen. Men vindt het borgen van de code door een permanente organisatie van groot belang.

Henry van Lent - voorzitter Sectorbestuur Schadeverzekeringen en vicevoorzitter Verbond van Verzekeraars - begon met zijn welgemeende complimenten aan Barendrecht cum suis voor hun initiatief drie jaar geleden, dat heeft geleid tot de oplevering van de zeer gedegen gedragscode. Het Verbond onderschrijft de code volledig en is inmiddels een intekenprocedure gestart, waarbij elke aansprakelijkheids- en rechtsbijstandverzekeraar in de gelegenheid wordt gesteld zich uitdrukkelijk te conformeren aan de inhoud van de gedragscode. Wanneer blijkt dat de code zowel binnen als buiten de branche op brede instemming mag rekenen, ligt het in het voornemen de code op te nemen in een bedrijfsregeling. Wat verzekeraars betreft is het Nationaal Platform Personenschade (NPP) het aangewezen loket voor een permanente organisatie; niet alleen voor het borgen van de code, maar ook voor het onderhoud en de naleving daarvan.

Ten slotte deed Van Lent een dringend beroep op alle partijen en vooral de belangenbehartigers de code na te leven ten behoeve van de slachtoffers. Dan wordt 'it takes two to tango' een polonaise waarbij alle partijen elkaar bij de schouders vatten, zodat het middelpunt - het slachtoffer - écht centraal komt te staan in de regeling van zijn personenschade.

Als voorzitter van het NPP sprak ook Drs. Wim Deetman zijn bewondering uit voor Barendrecht c.s. Doordat zij de marktpartijen tijdens een groot aantal expertmeetings uitgebreid de kans

hebben gegeven input te leveren, bestaat er binnen de branche een breed draagvlak. Een van de belangrijkste doelstellingen van het NPP - verhogen van harmonie met, verbeteren van duidelijkheid richting én bejegening

van het slachtoffer - sluit naadloos aan op deze code.

Deetman pleitte voor een openbaar register waar verzekeraars, belangenbehartigers, advocaten en andere partijen zich kunnen inschrijven. Hoe meer inschrijvingen, hoe minder vrijblijvendheid over de toepassing.

Het NPP is bereid te fungeren als permanente organisatie ten behoeve van doeltreffende communicatie, voorlichting en het houden van een vinger aan de pols. Het is de bedoeling dat er ook een bemiddelingsloket komt.

Vervolgens reikte Deetman het eerste exemplaar van de Gedragcode uit aan Mr. Pieter van Vollenhoven in diens hoedanigheid van voorvechter en boegbeeld van slachtofferbelangen in Nederland.

Pieter van Vollenhoven wilde in eerste instantie het document op zijn beurt als fakkeldoorgeven aan Deetman, maar besloot toch het zelf te houden, omdat hij er heel veel waarde aan hecht. Vanuit zijn langdurige ervaring als voorzitter van de Raad voor de

Verkeersveiligheid weet Van Vollenhoven als geen ander dat verkeersslachtoffers het - in tegenstelling tot slachtoffers van bijvoorbeeld geweldsmisdrijven - maar al te lang hebben moeten stellen met een gebrek aan aandacht voor hun situatie. Hij is dan ook bijzonder blij dat hun belangen met deze code eindelijk centraal komen te staan. Het gaat immers om de afwikkeling van hún personenschade.

(De code kan worden gedownload via <http://normering.rechten.uvt.nl/>, Red.)

De code van Tilburg praktisch bekeken

Mr. G. J. B. Mijnen
Delta Lloyd Groep

Inleiding

Over de Gedragscode Behandeling Letselschade, beter bekend als de code van Tilburg, is al veel gezegd en geschreven. Nadat de code feestelijk is gepresenteerd gaat het spannend worden. Wie gaan zich aan de code conformeren? Hoe werkt de code in de praktijk uit? Is iedereen in 2006 al 'code proof'?

Ik wil graag met u aan de hand van een aantal onderwerpen uit de code nagaan of u met de code uit de voeten kunt, zonder daarbij overigens te pretenderen een volledig overzicht te geven. De code is veelomvattend en zelfs nadat op verzoek van alle partijen de code is 'ingedikt' bevat deze nog altijd 26 pagina's tekst en een toelichting van 85 pagina's.

De code is vervat in twintig beginselen die uitgewerkt zijn in 'goede praktijken'. De 'goede praktijken' zijn ondersteund door spelregels. Dat lijkt heel concreet maar omdat er vaak sprake is van open normen en omdat de code niet gelezen kan worden als een wettekst of een bedrijfsregeling, is het de vraag of iedereen de beginselen op dezelfde manier opvat. De praktijk zal dit moeten uitwijzen.

Bereik van de code

Uit de code valt op te maken dat deze in eerste instantie is bedoeld voor slachtoffers van verkeersongevallen, dus WAM zaken. Ook in andere zaken - bijvoorbeeld letsel als gevolg van arbeidsongevallen of bij medische aansprakelijkheid - kan volgens de code worden gehandeld. Om misverstanden te voorkomen, is het belangrijk dat partijen in het begin van de zaak afspreken of zij wel of niet volgens de code handelen. Een nadeel van de code kan zijn dat er 'rechtsongelijkheid' tussen verschillende groepen benadeelden ontstaat.

De code is van toepassing op 'zwaardere' letsels. De definitie die daarvoor gebruikt wordt is "het gaat om letsels die niet onder de NPP richtlijn Licht Letsel vallen". Dat is duidelijk iets anders dan de 10% gecompliceerde zaken waarover vaak gesproken werd tijdens de expertmeetings. Verzekeraars mogen er op rekenen dat ongeveer 40% van de schade onder de code valt. Daarmee heeft de code een grote impact op de dagelijkse praktijk.

Alle betrokken partijen zullen zaken die onder de code vallen moeten kenmerken en zorgen dat deze op een andere manier worden verwerkt dan de lichte letselschade, zoals bedoeld in de NPP richtlijn Licht Letsel. Ook zal moeten worden nagedacht hoe men omgaat met partijen die niet volgens de code willen of kunnen werken. Mag je een belangenbehartiger die volgens de code werkt boven op de stapel leggen?

De benadeelde centraal

Uitgangspunt van de code is dat de benadeelde centraal staat in het schaderegelingproces. Dat lijkt voor de hand liggend, immers het slachtoffer is degene die schade lijdt en herstel in de oude situatie wenst of compensatie zoekt. In de praktijk is echter een veel gehoorde klacht van benadeelden dat zij het gevoel hebben dat er 'over' hen gepraat wordt maar niet 'met' hen.

De projectgroep heeft daarom in samenwerking met slachtofferorganisaties en communicatiedeskundigen een gids gemaakt, waarin de benadeelde informatie kan vinden over de code. Verzekeraars doen er goed aan beleid te formuleren over hoe men deze gids in het eigen proces - waar vaak via websites en folders informatie wordt gegeven - kan inpassen.

In de code wordt een aantal kernwaarden geformuleerd, samen vormen zij het credo van de schadebehandeling.

Deze kernwaarden zijn:

- Benadeelde centraal;
- Respectvol met elkaar omgaan;
- Inzichtelijkheid;
- Vertrouwen creëren en versterken;
- Overleg in harmonie;
- Een goed tempo;
- Problemen samen oplossen; en
- Elkaar op het goede spoor houden.

vervolg van pagina 2

Dat het nodig is deze kernwaarden te formuleren, geeft aan dat er tussen partijen onderling wantrouwen bestaat. Voor medewerkers van verzekeraars - en natuurlijk ook voor belangenbehartigers - zal een omslag in gedrag nodig zijn. Deze cultuuromslag zal de komende jaren heel veel aandacht vragen. Een cursus 'Harvard onderhandelen' is dan ook niet genoeg. Voortdurend zullen organisaties moeten kijken naar de manier waarop men de benadeelde tegemoet treedt:

- Is mijn brief duidelijk?
- Is de toonzetting begripvol?
- Welke verwachtingen wek ik?
- Denk ik voldoende mee met het slachtoffer?

Ik denk dan ook dat een aantal mensen dat nu werkzaam is in de branche deze omslag moeilijk zal vinden en voor leidinggevend is het de komende jaren een grote uitdaging deze cultuuromslag vorm te geven.

Behandelplan

Een belangrijk onderdeel van de code is het gezamenlijke behandelplan. Een onderdeel van de code dat ook aan de kant van belangenbehartigers veel steun vindt.

De bedoeling is dat de benadeelde, de belangenbehartiger én de verzekeraar met elkaar afspraken maken over hoe de zaak wordt aangepakt.

Eveneens wordt afgesproken hoe men met elkaar omgaat, wanneer men het niet eens wordt. Ook het slachtoffer krijgt - wanneer hij daartoe in staat is - een actieve rol toebedeeld in de schaderegeling.

Op dit moment draait een Pilot met een elektronisch behandelplan dat ontwikkeld is door de Universiteit van Tilburg. Hoewel de Pilot nog maar in een beginstadium is, wordt al wel duidelijk dat het goed bijhouden van dit behandelplan tijd kost. Men heeft als het ware een tweede elektronisch dossier naast het gebruikelijke papieren dossier en het dossier in de computersystemen van verzekeraar en belangenbehartiger. Op termijn is door integratie van de gegevens uit dit behandelplan in de systemen van partijen - een duidelijk voorbeeld van ketenintegratie - een enorme winst te behalen.

Driegesprekken

In de praktijk vinden vaak contacten plaats tussen belangenbehartigers en schaderegelaars van verzekeraars. Soms is de benadeelde daarbij aanwezig. In even zovele gevallen vindt de schadeafhandeling bijna geheel schriftelijk plaats tussen de verzekeraar en de belangenbehartiger.

Nu wordt voorgesteld om in iedere zaak een driegesprek te houden:

- Aan het begin van de zaak;

- Aan het einde ter evaluatie, en
- Als partijen dat afspreken ook gedurende het schaderegelingstraject.

Zoals ik eerder opmerkte, strekt de code zich op jaarbasis uit tot ongeveer 40% van alle nieuwe zaken. (Voor sommige grote verzekeraars enkele duizenden per jaar.)

Dit wil zeggen dat het aantal bezoeken van schaderegelaars aan belangenbehartigers fors zal toenemen.

Verzekeraars zullen moeten nadenken of de huidige organisatie dit aankan. Meer buitendienstmedewerkers inzetten is een optie, maar ook valt te denken aan gecombineerde binnen/buitenfuncties. De mogelijkheid tot correctie van de verslagen van driegesprekken door het slachtoffer, die in de code is opgenomen, zal in de praktijk licht vertragend werken. Grote winst van het driegesprek is echter, dat de benadeelde een volwaardige rol kan spelen in het schaderegelingproces. Op termijn zal hierdoor veel tijd worden bespaard.

Conflicten

In de praktijk van alle dag vertonen velen van ons conflictmijdend gedrag. Bij de schaderegeling is dat niet anders. Te vaak stellen we discussies uit om deze 'bij de eindregeling mee te nemen'. Bij die eindregeling blijft dan nog vaak een fors aantal discussiepunten over. Dit bemoeilijkt de eindregeling: na vijf jaar nog eens een discussie aangaan over een percentage eigen schuld is nu eenmaal niet gemakkelijk.

Wie de code naleeft, zal telkens bedacht moeten zijn op goede benoeming en analyse van mogelijke conflicten. Al was het maar, omdat bij evaluatie na twee jaar - of als men eerder bij het conflictenloket aanklopt - het dossier moet zijn voorzien van een duidelijke conflictanalyse.

Het in te richten Conflictenloket is een absolute doorbraak te noemen. Voor het eerst is er een centrale plek waar iedereen - dus ook de verzekeraar - kan klagen over een speler in het proces. Ik denk dat het succes van de werking van de code voor een belangrijk deel valt of staat met de werking van dit loket.

Het is nog niet geheel duidelijk of het loket vooral een verwijzende functie heeft of dat sprake zal zijn van een meer actieve klachtenbemiddeling. Dit zal binnen de Permanente Organisatie nog nader worden uitgewerkt.

Het initiatief om de rechter als snelle beslisser meer ruimte te geven juich ik zeer toe. Ook hier geldt dat, zodra er meer jurisprudentie is over kleine geschillen die nu in de praktijk niet bij de rechter komen, het proces beter en transparanter zal worden. Ik begrijp dat er ook binnen de >

vervolg van pagina 3

rechterlijke macht al concrete ideeën zijn om aan een snelle procedure vorm te geven.

Scenario's

Beginsel 14 ziet toe op zaken waarin omstandigheden moeilijk objectief vaststelbaar zijn. In dat geval bespreken partijen wat zou kunnen gebeuren, dus scenario's. Zij kijken hoe waarschijnlijk ieder scenario is. Naar rato daarvan bepalen zij de vergoeding. Dat klinkt bij eerste lezing aardig. De uitwerking is lastiger, denk ik.

Allereerst is het denken in scenario's nog geen gemeengoed. De overwegende mening is dat dit 'praatzaken' zijn. Beide partijen voeren de onderhandelingen, wisselen argumenten uit en waarderen de zaak op geld. Vaak worden deze zaken afgewikkeld met een lumpsum vergoeding. Het uitwerken van scenario's kost tijd en vergt visie van de behandelaar. Het delen van die scenario's met je opponent kost moed en is zeker (nog) niet gebruikelijk. Toch zie ik er de voordelen van. Immers, door het maken van scenario's wordt duidelijk wat de consequenties zijn van de stellingen van partijen. Ook potentiële conflicten worden snel duidelijk. Het denken in scenario's is niet makkelijk, maar wél aan te leren. Een kans voor iedereen die zich bezighoudt met het ontwikkelen van cursussen.

Termijnen

De code staat vol met termijnen. Soms vallen ze gelijk met termijnen die zijn opgenomen in NPP richtlijnen en bedrijfsregelingen, soms zijn ze net even anders. De code maakt daarbij gebruik van kleurcodes. Groen is goed, bij een oranje termijn kom je in de gevarezone en vertel je de opponent wanneer je gaat antwoorden en bij een rode termijn zit je fout.

Duidelijk is dat je, als je de code serieus wilt naleven, ICT ondersteuning nodig hebt. De computer zal de behandelaars moeten voorzien van de nodige alarmbellen.

Daarnaast is het voor managers cruciaal te meten of de termijnen in de code gehaald worden. De genoemde termijnen zijn overigens erg ambitieus. Zo staat bijvoorbeeld voor het totale medische traject een periode van twintig weken. Dit is een termijn die op dit moment nauwelijks wordt gehaald.

De code noopt de gehele bedrijfstak ook nog eens goed te kijken naar alle bedrijfsregelingen en richtlijnen. Immers, waarom zou je naast de termijnen uit de code nog additionele termijnen gebruiken? Deregulering is nodig, al was

het maar voor de gemoedsrust van de behandelaar die straks op veel termijnen moet letten.

Handhaving van de code door Permanente Organisatie

Hoe zorgen we er voor dat de code straks ook gehandhaafd wordt? Sommigen hebben het gevoel dat ieder na aanbieding van de code zijns weegs gaat en dat er in de praktijk niets verandert. Een verschil ten opzichte van andere regelingen is, dat er nu een permanente organisatie wordt opgericht die de code zal onderhouden en de handhaving ervan moet afdwingen. Dat zal de eerste tijd gebeuren door 'daders' aan te spreken en ervan te overtuigen dat het toepassen van de code belangrijk is. In een later stadium zou 'naming and shaming' kunnen worden gebruikt. Ik kan mij voorstellen dat in de verre toekomst ook ander sancties mogelijk zijn, bijvoorbeeld ontneming van een keurmerk of iets dergelijks.

Conclusie

In mijn inleiding gaf ik aan niet de pretentie te hebben een compleet overzicht over de code te geven. Aan de hand van een aantal punten heb ik getracht u uit te nodigen na te gaan of u al 'code proof' bent. Ik hoop dat u die vraag met 'ja' kunt beantwoorden. Als dat niet het geval is, heeft u waarschijnlijk een idee gekregen van die zaken waaraan in uw organisatie nog aandacht moet worden gegeven. Omdat de code 'werk in uitvoering' is, zal de inhoud ervan de komende jaren nog wel veranderen. U bent dus waarschijnlijk de komende jaren nog wel bezig om de code te implementeren.

De code zal voor iedereen die hem naleeft leiden tot een aantal veranderingen in het dagelijkse werk. Dat is niet gemakkelijk en investeringen zijn nodig. De invoering van de code is niet 'gratis'. Hoewel de code uiteindelijk zal moeten leiden tot een grotere tevredenheid bij slachtoffers en mogelijk ook tot lagere transactiekosten bij verzekeraars, zullen de kosten voor de baten uitgaan.

Naar mijn mening biedt de code de mogelijkheid om de afhandeling van personenschade op een hoger plan te brengen. De maatschappij kijkt met ons mee en verwacht van alle spelers inspanningen om het proces te verbeteren. Politici en vooral kamerleden van de grote politieke partijen hebben de letselschadeafhandeling in hun vizier en, als de code niet leidt tot concrete verbeteringen, is wetgeving niet uit te sluiten.

Aansprakelijkheid van scholen

Seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs

Inleiding

In Nederland geldt voor kinderen van 5 tot 16 jaar een leerplicht. In het schooljaar 2004-2005 telde het basisonderwijs meer dan 1,5 miljoen leerlingen en het voortgezet onderwijs bijna één miljoen. Deze grote groep (minderjarige) schoolgangers staat dagelijks bloot aan allerlei gevaren. Ongevallen gebeuren op het schoolplein, tijdens handvaardigheid of gymnastiek, maar ook pesten komt veelvuldig voor. (Over de aansprakelijkheid van scholen in al deze situaties verschijnt najaar 2006 de Bosselaar & Strengers Praktijkuitgave 3, "Aansprakelijkheid en Scholen, waar liggen de grenzen?", welke is op te vragen bij de auteur van dit artikel.)

Daarnaast zien scholen zich ook geconfronteerd met klachten en claims vanwege seksueel misbruik en seksuele intimidatie op school. In deze bijdrage staat centraal de vraag of en in hoeverre een school aansprakelijk kan worden gehouden voor schade als gevolg van wangedrag door (onderwijzend) personeel.

Wetswijziging bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs

In het verleden werden zedendelicten vaak door de scholen naar eigen goeddunken afgedaan en intern 'opgelost'. Zo kwam het meer dan eens voor dat de docent, waarvan vaststond dat hij zich aan seksueel misbruik schuldig had gemaakt, zonder al te veel moeite maar bovenal zonder problemen met het verkrijgen van een Verklaring omtrent gedrag - ingevolge art. 3 WPO en art. 3 WVO is onderwijzend personeel verplicht bij de aanstelling een Verklaring omtrent gedrag over te leggen, opdat kan worden nagegaan of de betreffende persoon met justitie in aanraking is geweest - zijn carrière al dan niet elders kon voortzetten. Met de op 28 juli 1999 in werking getreden Wetswijziging bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs - de wetswijziging geldt voor de sectoren primair onderwijs (art. 4a en 5a WPO), voortgezet onderwijs (art. 3, art. 115a, art. 127a art. 128a WVO) en beroeps- onderwijs en volwasseneneducatie (art. 1.3.8., art. 5.2.a WEB) - is getracht mede aan deze praktijk een einde te maken. Doel van de wet is het bestrijden van strafbare vormen van seksuele intimidatie en seksueel misbruik zoals ontucht, aanranding en verkrachting gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling. Onder medewerker van de school wordt niet alleen verstaan personeelsleden, maar ook personen die buiten dienstver-

Mevrouw mr. I. van der
Putt-van Vessem
Bosselaar & Strengers
Advocaten

band werkzaamheden verrichten voor de school zoals stagiaires, schoonmaakpersoneel, uitzendkrachten en vrijwilligers. De wet bevat een aangifteplicht voor de school opdat tot gerechtelijke vervolging kan worden overgegaan.

Daarnaast kent de wet een meldplicht voor het personeel wanneer het vermoeden bestaat dat mogelijk een zedenmisdrijf wordt gepleegd door een medewerker van de school.

Aansprakelijkheid voor ondergeschikten

De leerling die schade heeft geleden als gevolg van seksueel misbruik of seksuele intimidatie kan er voor kiezen om naast de dader de school aansprakelijk te stellen voor de door haar medewerker veroorzaakte schade. In de regel zal een school aansprakelijk worden gesteld op de voet van art. 6:170 BW, dat de kwalitatieve aansprakelijkheid voor ondergeschikten regelt, en/of op grond van eigen onrechtmatig handelen ex art. 6:162 BW.

Art. 6:170 BW bepaalt dat, indien aan een derde schade wordt toegebracht door een fout van een ondergeschikte, degene in wiens dienst de ondergeschikte zijn werkzaamheden heeft verricht daarvoor aansprakelijk is. Deze bepaling is geschreven met het oog op werknemers die in dienst zijn van de school - zoals de docent, de conciërge, administratieve medewerkers - maar ook personen die buiten dienstverband staan, zoals door de school ingeschakelde vrijwilligers - zie ook Bosselaar & Strengers Praktijkuitgave 2005 1, *Vrijwilliger en schade, wie is aansprakelijk?* - schoonmaakpersoneel of uitzendkrachten vallen in beginsel onder de werking van het artikel.

Voor toepassing van art. 6:170 BW geldt, zoals bekend, een drietal vereisten:

- a) de schade moet zijn veroorzaakt door een fout - toerekenbare onrechtmatige daad - van de ondergeschikte;

vervolg van pagina 5

- b) er moet sprake zijn van ondergeschiktheid; en
- c) er moet een (functioneel) verband bestaan tussen de opgedragen werkzaamheden en de fout van de ondergeschikte.

Vooraf de laatste twee vereisten zullen in de praktijk aanleiding geven tot discussie. In de context van dit artikel, komt dit op het volgende neer.

Ad b

Van ondergeschiktheid zal in het algemeen sprake zijn als er een gezagsverhouding bestaat. Wanneer de bevoegdheid bestaat om aan de uitvoerder of verrichter van werkzaamheden instructies of aanwijzingen te geven, zal in de regel een gezagsverhouding aanwezig worden geacht. Bij toepassing van art. 6:170 BW dient in de eerste plaats te worden gedacht aan diegene die op basis van een arbeidsovereenkomst of publiekrechtelijke aanstelling werkzaam is. Maar ook buiten een dienstbetrekking kan art. 6:170 BW van toepassing zijn. Een rechtsbetrekking met zeggenschap kan ook incidenteel zijn en slechts op feitelijke ondergeschiktheid berusten. (Onrechtmatige daad I (Oldenhuis), art. 170, aant. 7.)

In de rechtsliteratuur zijn nogal wat woorden gewijd aan de vraag of art. 6:170 BW ook van toepassing is op organisaties die gebruik maken van vrijwilligers. In die discussie werd wel aangevoerd dat geen sprake zou zijn van ondergeschiktheid in de relatie tussen de vrijwilliger en organisatie omdat iedere vrijwilliger immers zelf zou kunnen besluiten al dan niet aan een bepaalde activiteit mee te doen en het de vrijwilliger per definitie vrij zou staan om eventuele aanwijzingen op te volgen. (Vgl. AA (40) 1990, p. 525-526, AA 1991, p. 144-145.)

Inmiddels is een aantal uitspraken gepubliceerd waaruit volgt dat art. 6:170 BW ook van toepassing is op de organisatie die gebruik maakt van vrijwilligers. (Bosselaar & Strengers Praktijkuitgave 1, "Vrijwilliger en schade, wie is aansprakelijk", p. 43 e.v.)

Indien geen (arbeids)overeenkomst bestaat waaruit zeggenschap zou kunnen worden afgeleid, zal van de feitelijke omstandigheden afhangen of tussen de school en de (vrijwillige) medewerker sprake is van een gezagsverhouding. Wanneer ouders zich echter inzetten voor de school, denk aan de "leesmoeder", de "computervader" of de ouder die zich bij de school heeft aangemeld om behulpzaam te zijn bij het begeleiden van leerlingen tijdens een schoolreisje, kan uit de wet worden afgeleid dat sprake is van een gezagsverhouding. Zo bepalen art. 44 Wet primair onderwijs (WPO) en art. 48 Wet op de expertisecentra (WEC): "Het bevoegd gezag stelt ouders van de leerlingen in de gelegenheid ondersteunende werkzaamheden ten behoeve van de school en het onderwijs te verrichten. De ouders zijn daarbij gehouden de aanwijzingen op te volgen van de directeur en het overige onderwijzend personeel, die verantwoordelijk blijven voor de gang van zaken."

Uit deze bepalingen blijkt duidelijk de bevoegdheid van de school om aanwijzingen en instructies te geven. Als gezegd duidt een dergelijke bevoegdheid in de regel op het bestaan van een gezagsverhouding en derhalve op ondergeschiktheid in de zin van art. 6:170 BW. Nu een met art. 44 WPO en art. 28 WEC vergelijkbare bepaling in de Wet op het voortgezet onderwijs ontbreekt, zal in het geval door een school in het voortgezet onderwijs een beroep op ouders wordt gedaan, de feitelijke gang van zaken bepalend zijn voor de vraag of een gezagsverhouding bestaat.

Ad c

Naast het bestaan van een gezagsverhouding vereist art. 6:170 BW ook dat er een (functioneel) verband bestaat tussen de opgedragen werkzaamheden en een door de ondergeschikte begane fout. In de wet is geformuleerd dat hieraan is voldaan "indien de kans op de fout door de opdracht tot het verrichten van de taak is vergroot en degene in wiens dienst de ondergeschikte staat, zeggenschap heeft over de gedragingen waarin de fout is gelegen". Voor toepassing van art. 6:170 BW is niet vereist dat de handeling waarin de fout is gelegen tot de opgedragen werkzaamheden behoorde. (Rb. Utrecht, 25 september 2002, NJ 2002, 592.)

Mits het verband met de werkzaamheden aanwezig is, kan een school derhalve in beginsel ook in geval van een zedenmisdrijf aansprakelijk worden geacht. Bij de beoordeling of in een specifiek geval sprake is van functioneel verband speelt een aantal feitelijke factoren, zoals de aard van de gedraging, de eventueel door de organisatie beschikbaar gestelde middelen, het tijdstip van de gedraging (binnen of buiten schooluren) en de plaats (op of buiten het schoolplein) een rol. Illustratief in dit verband is een uitspraak van de Rechtbank Arnhem van 4 juli 2002. (Rb. Arnhem, 4 juli 2002, NJkort 2002, 52.)

In deze zaak ging het om een leerling van een scholengemeenschap die gedurende 9 jaar seksueel werd misbruikt door een oud-leerling. De oud-leerling bezocht met enige regelmaat zijn vroegere school en verrichtte dan in opdracht van de conciërge allerlei klusjes. Met betrekking tot het functionele verband werd door de rechtbank geoordeeld dat het niet de werkzaamheden (het doen van klusjes) van de oud-leerling zijn geweest waardoor hij met zijn slachtoffer in aanraking kon gekomen, maar enkel zijn aanwezigheid op school. Hoewel in deze zaak niet werd uitgesloten dat sprake was van een zekere ondergeschiktheid van de oud-leerling tegenover de school omdat hem door de conciërge klusjes werden opgedragen en aanwijzingen werden gegeven, werd geoordeeld dat het doen van die klusjes de kans op de foute gedraging niet had geschapen of vergroot, zodat aan het vereiste van functioneel verband, naar het oordeel van de rechtbank, niet was voldaan. De school werd dan ook op die grond niet aansprakelijk geacht voor de gedragingen van de oud-leerling.

vervolg van pagina 6

Verhaal op de ondergeschikte

Indien aan alle vereisten van art. 6:170 BW is voldaan en de aansprakelijke school althans haar aansprakelijkheidsverzekeraar de schade aan het slachtoffer heeft vergoed, is het vervolgens de vraag of de schade kan worden verhaald op de medewerker/dader. Op grond van lid 3 van art. 6:170 BW is verhaal op de ondergeschikte niet mogelijk tenzij de schade het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de ondergeschikte. Voor de uitleg van de term opzet in de zin van het artikel moet aansluiting worden gezocht bij art. 7:658 BW (aansprakelijkheid voor arbeidsongevallen) en art. 7:611 BW (goed werkgever-schap) over werkgeversaansprakelijkheid. In de literatuur wordt verdedigd dat bij de term opzet moet worden gedacht aan gevallen waarin de werknemer een ernstig verwijt valt te maken. Vereist daarvoor is dat de ondergeschikte de schade *“opzettelijk (oogmerk) heeft toegebracht of zich ervan bewust was dat de schade noodzakelijk of zeer waarschijnlijk het gevolg van zijn handelen zou zijn”*.

(HR 20 september 1996, NJ 1997, 198 en HR 11 september 1998, NJ 1998, 870.)

In geval van seksueel misbruik zou kunnen worden betoogd dat van het oogmerk om schade toe te brengen in de regel geen sprake is. (Vgl. Hof Arnhem 27 september 2005, AU4186, 2004, 894.)

In de rechtspraak is uitgemaakt dat het een feit van algemene bekendheid is dat ongewenste seksuele handelingen psychische schade voor het slachtoffer tot gevolg kan hebben. (Vgl. Rb Amsterdam 25 januari 2006, H 05.1127 (ongepubliceerd) en HR 6 november 1998, (Aegon/Van der Linden) NJ 1999, 220.)

Om die reden kan de dader wel worden verweten zich ervan bewust te zijn (geweest) dat zijn daden de schade zouden veroorzaken. Nu art. 6:197 BW daaraan niet in de weg staat, kan de schade in beginsel worden verhaald op de dader.

Aansprakelijkheid voor eigen onrechtmatige daad van de school

Een school kan ook aansprakelijk zijn jegens een slachtoffer van seksuele intimidatie of seksueel misbruik op grond van eigen onrechtmatig handelen. Dat zal het geval kunnen zijn, indien de school niet de zorgvuldigheid in acht

heeft genomen die in het concrete geval verwacht had mogen worden. In de zaak van de oud-leerling werd door het slachtoffer gesteld dat de scholengemeenschap onrechtmatig jegens hem had gehandeld door de oud-leerling zonder voorafgaande antecedentenonderzoek op school te laten rondlopen en hem daardoor de gelegenheid te bieden in contact te komen met zijn slachtoffer. De rechtbank oordeelde anders. Overwogen werd dat het een school (en zeker deze school, waar in het verleden aan moeilijk tot zeer moeilijk lerende kinderen werd lesgegeven) vrij moet staan oud-leerlingen te ontvangen en dat niet kan worden verlangd dat ten aanzien van alle oud-leerlingen een antecedentenonderzoek wordt verricht. Het beleid van de school om voormalige leerlingen de mogelijkheid te bieden af en toe nog een bezoekje te brengen, zou daarmee, zo oordeelde de rechtbank, illusoir worden. Hoewel in deze zaak een antecedentenonderzoek van alle oud-leerlingen als een te vergaande (zorg)plicht werd beschouwd, is goed voorstelbaar dat een dergelijk onderzoek in bepaalde gevallen wel mag worden verlangd. (Ingevolge art. 3 WPO en art. 33 WVO is onderwijspersoneel overigens verplicht bij de aanstelling een Verklaring Omtrent Gedrag te over te leggen, opdat kan worden nagegaan of de betreffende persoon met justitie in aanraking is geweest.)

Indien men weet dat de kantine-medewerker in het verleden handtastelijk is geweest, zal de school op grond van onrechtmatige daad aansprakelijk kunnen zijn indien geen bijzonder toezicht is gehouden en de betreffende medewerker zich opnieuw schuldig maakt aan bepaald onzedelijk gedrag. Denkbaar is ook dat het slachtoffer de school aansprakelijk stelt wanneer de school, ondanks het vermoeden van misbruik, heeft verzuimd de in de onderwijs-wetten vastgelegde procedures te volgen.

Ten slotte

Hoewel met de Wetswijziging bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs wordt getracht seksueel misbruik of seksuele intimidatie in het onderwijs tegen te gaan, is goed te realiseren dat de school in voorkomende gevallen niet slechts voor haar (onderwijzend) personeel maar ook voor door haar ingeschakelde ouders of andere vrijwilligers aansprakelijk kan zijn.

Bestuurder of voetganger? Schade veroorzaakt door het motorrijtuig in de zin van de WAM en Bedrijfsregeling 7

Hoge Raad 10 februari 2006, LJN-Nr. AU5702

Mr. E. F. J. de Wijs
Interpolis Schade

Inleiding

Hierna wordt het arrest van de Hoge Raad van 10 februari 2006 behandeld. Vooral wordt ingegaan op de betekenis van het arrest voor de reikwijdte van het begrip 'schade veroorzaakt door een motorrijtuig' in de zin van de WAM en de strekking van Bedrijfsregeling 7. (Schaderegeling schuldloze derde, december 2002.)

Feiten

Een man reed, vergezeld door zijn vrouw, met zijn auto bij duisternis over een snelweg. Op een gegeven moment reed de man een haas aan. Hij bracht daarop zijn auto uiterst rechts op de vluchtstrook tot stilstand, met de rechterwielen in de berm. Vervolgens liep hij ongeveer 100 à 120 meter terug om de haas op te pakken. Daarna keerde hij terug naar zijn auto. Plotseling zag de bestuurder van een naderende auto in zijn dimlicht de man over de rijbaan lopen. Deze bestuurder week uit, remde, raakte in een slip en botste tegen de op de vluchtstrook staande auto van de man. De echtgenote van de man - die nog in de geparkeerde auto zat - liep daarbij ernstig letsel op. Later is zij overleden, overigens niet als gevolg van het ongeval.

Op grond van de Bedrijfsregeling Schuldloze Derde heeft AXA als verzekeraar van de naderende auto de schade van de vrouw voor haar rekening genomen. Hiermee achtte AXA zich op grond van art. 284 K - thans art. 7:962 BW - gesubro-

geerd in de rechten van de vrouw jegens haar man en jegens de WAM-verzekeraar van de auto waarin zij zat, Univé.

Hof

Tussen partijen was geen discussie dat de man onrechtmatig had gehandeld door zijn auto zonder verkeersnoodzaak op de vluchtstrook tot stilstand te brengen en vervolgens de rijbaan te betreden en dat de aanrijding door dat onrechtmatig handelen was ontstaan. Univé weigerde echter de schade van de vrouw aan AXA te vergoeden. Zij stelde zich op het standpunt dat de schade was veroorzaakt door de man als voetganger en niet als bestuurder van de auto, zodat Univé als WAM-verzekeraar van die auto geen dekking hoefde te verlenen voor diens aansprakelijkheid.

Hof Leeuwarden verwierp het verweer van Univé. Zij overwoog dat de man met zijn auto op weg was naar huis, zijn auto parkeerde om de haas op te pakken, om vervolgens zijn weg weer te vervolgen. De omstandigheid dat de man te voet de rijbaan was overgestoken om de haas op te pakken stond volgens het hof in zodanig nauw verband met het per motorrijtuig deelnemen aan het wegverkeer, dat de uit dit gedrag voortvloeiende schade viel aan te merken als 'te zijn veroorzaakt door het motorrijtuig' in de zin van art. 3 lid 5 WAM.

Hoge Raad

Los van hier niet besproken perikelen betreffende schuldvermenging meent Univé dat het hof - nu dader erfgenaam van benadeelde is geworden - een onjuiste, te ruime maatstaf heeft gehanteerd voor de wettelijke dekkingsplicht van een WAM-verzekeraar, althans dat het oordeel van het hof onbegrijpelijk is en onvoldoende is gemotiveerd. Volgens de Hoge Raad geeft het oordeel van het hof echter geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting. De Hoge Raad acht het oordeel van het hof voor het overige zozeer verweven met waarderingen van feitelijke aard, dat het in cassatie niet op juistheid kan worden getoetst en verwerpt het beroep.

Commentaar

Reikwijdte van het dekkingsbegrip in de WAM

De Hoge Raad onderschrijft de beoordeling van het hof, dat voor de invulling van aansprakelijkheid in de zin van de WAM moet worden uitgegaan van een ruim causaliteitscriterium. Het hof verwees daarbij naar het arrest van het Benelux Gerechtshof van 15 december 2003 (Jooris/Motorwaarborgfonds) NJ 2004, 279.

In die kwestie stootte de eigenaar van een bromfiets, die deze aan de hand meevoerde, met zijn elleboog een geparkeerd staande bromfiets omver. Aan het hof werd de vraag voorgelegd of de omstandigheid dat er geen materiële aanraking was geweest tussen de bromfiets - die aan de hand werd meegevoerd - en de omgevallen bromfiets met zich meebrengt dat de aansprakelijkheid van deze persoon niet door de verplichte aansprakelijkheidsverzekering is gedekt. Het Benelux Gerechtshof bepaalde dat er voor de vraag van de omvang van door de WAM beoogde dekking slechts een oorzakelijk verband is vereist tussen enig gebruik van het motorrijtuig en de schade. Het gaat volgens de conclusie bij het arrest van A-G Du Jardin er om of de verzekerde door enig gebruik in het verkeer van het motorrijtuig door zijn foutieve gedraging schade veroorzaakt. Dit volgt uit de ruime uitleg van dit verband, terug te vinden in de ontstaansgeschiedenis van de WAM op nationaal en Benelux niveau, de literatuur en de rechtspraak. Een voorbeeld van die jurisprudentie is de uitleg van de Hoge Raad over het in de zin van de WAM aan een motorrijtuig gekoppeld zijn van een aanhangwagen, zoals is geregeld in art. 1 WAM. In zijn arrest van 16 maart 1979 - (Staat/Ennia) NJ 1980, 76 - wordt met het criterium 'veilig buiten het verkeer tot stilstand komen' een zeer ruime interpretatie gehanteerd. Overigens hanteerde de Hoge Raad ook het ruime bestuurdersbegrip al veel eerder. Zo is de bromfietser, die in het donker op een fietspad over zijn gestrande bromfiets heen gebogen staat, daarvan nog steeds bestuurder in de zin van de WAM ten aanzien van de even later passerende bromfietser, die tegen hem aanrijdt en daarbij letsel oploopt. (Zie het arrest van de Hoge Raad 9 januari 1979, (Centrale Werkgevers-risicobank/Wetrisico") VR 1976, 59.)

Dit ruime bestuurdersbegrip dient overigens niet te worden verward met het begrip bestuurder zoals dit is te vinden in de rechtspraak van de Hoge Raad op het gebied van aanrijdingen met een voetganger in de zin van art. 185 WVV. In de situatie dat een zojuist uit een motorrijtuig gestapte bestuurder zelf letsel oploopt doordat een

passerend motorrijtuig hem aanrijdt, zal deze al snel als voetganger worden aangemerkt. Anders dan in onderhavige kwestie abstraheerde de Hoge Raad in zijn arrest van 25 februari 2000 - (Ten Tije/Het Groene Land) VR 2000, 72 - overigens van de bedoelingen van de bestuurder van een veegwagen - namelijk om kort daarop weer te gaan rijden - en toetste of deze zich vanuit het perspectief van andere verkeersdeelnemers als voetganger presenteerde. Dat komt overeen met de strekking van art. 185 WVV, kwetsbare deelnemers aan het verkeer te beschermen tegen de gevaren van gemotoriseerd verkeer. Hiermee strookt volgens de Hoge Raad niet een ruime uitleg van 'vervoerd worden door een motorrijtuig' als bedoeld in art. 185 WVV.

Deze ruime uitleg van het voetgangerbegrip in de zin van art. 185 WVV lijkt op het eerste gezicht niet te passen bij de ruime uitleg die de Hoge Raad in onderhavige zaak hanteerde wat betreft het begrip bestuurder in de zin van de WAM. Naar mijn mening is het tegendeel echter waar. Er blijkt uit deze drie arresten immers een precies op elkaar aansluitende visie: de reikwijdte van het causale verband tussen schade en gebruik van een motorrijtuig wordt bepaald door de gedachte van bescherming van kwetsbaren die van de verkeerwetgeving uitgaat, zoals A-G Bakels bij het aangehaalde arrest van 25 februari 2000 treffend concludeerde. Die bescherming komt in de genoemde gevallen naar mijn overtuiging ook toe aan achtereenvolgens de passerende bromfietser en de uitgestapte bestuurder van de veegwagen.

De hier door Univé verdedigde opvatting is dat de schadegebeurtenis moet hebben plaatsgevonden op een wijze die karakteristiek is voor schade veroorzaakt door een motorrijtuig in het verkeer. Deze opvatting wordt door de Hoge Raad verworpen omdat zij te beperkt is. Het in deze kwestie gegeven oordeel over de aanwezigheid van WAM-dekking voor de aansprakelijkheid voor de schade van de in een auto achtergebleven passagier past daarmee juist bij het beschermende karakter van de verkeerwetgeving. De strekking van dit arrest en ook de mogelijke grenzen aan deze beschermingsgedachte wordt op een lezenswaardige wijze belicht in de noot van mr. R. Keijzer onder dit arrest, gepubliceerd JAR (Jurisprudentie Aansprakelijkheid), 09-05-2006, afl. 4, uitspraak 58.

Bedrijfsregeling 7

De casus van dit arrest geeft een mooi voorbeeld van de weerbarstigheid van de toepassing Bedrijfsregeling 7 in de >

vervolg van pagina 9

praktijk. Deze regeling is kort gezegd bedoeld om discussies tussen twee of meer verzekeraars over de aansprakelijkheid voor schade van een evident schuldloze benadeelde niet over diens rug te beslechten. Eerst moet de schade aan de benadeelde worden betaald. Een niet-regelend verzekeraar Hoewel het in veel gevallen goed gaat, lijkt een verzekeraar dat uitgangspunt soms maar wat lastig te vinden. Wat zou daarvan de reden zijn? Het niet kunnen loslaten van in 'aansprakelijkheidstaal' heel valide standpunten over stelplicht en bewijslast? De vrees voor het nooit meer terug zien van het aan de schaderegeling of participatie bestede geldbedrag?

Een toelichting over de werking van de bedrijfsregeling lijkt mij in dit kader niet gewenst. Maar het kan geen kwaad verzekeraars in gevallen waarin zij met elkaar discussiëren over de aansprakelijkheid voor schade van dezelfde benadeelde het volgend nog eens op het hart te drukken: onderzoek in de eerste plaats de mogelijkheid van toepassing van Bedrijfsregeling 7, in plaats van druk te zijn met het op juridische gronden vrijpleiten van de eigen verzekerde.

Dit advies geldt te meer, nu de Raad van Toezicht Verzekeringsbedrijf in zijn uitspraken 2000/177 Mo en 2000/122 Mo het belang van de regeling voor het slachtoffer heeft benadrukt met een uitbreiding van de reikwijdte daarvan. Deze uitbreiding betreft de situatie waarin twee

verzekeraars discussiëren over de toerekening van de schade die een schuldloze derde heeft opgelopen door twee afzonderlijke ongevallen.

Wellicht helpt het bovendien om nog eens de aandacht te vestigen op het feit dat regeling van de schade van de schuldloze derde, of participatie daaraan, voor de verzekeraar niet het einde van de rit hoeft te betekenen.

In dit geval handelde de verzekeraar van het aanrijdende voertuig voortvarend, doordat zij de discussie met Univé even liet voor wat hij was en besloot de schade van het slachtoffer alvast te regelen. Na de eerste uitwisseling van over en weer argumenten over dekking en/ of mede aansprakelijkheid, had het op de weg gelegen van de verzekeraar van het voertuig waarin het slachtoffer zat te onderzoeken of de schade van het slachtoffer onder Bedrijfsregeling 7 geregeld zou kunnen worden.

Vaak lijkt te worden vergeten dat art. 2 sub c van de bedrijfsregeling regelt dat de betrokken verzekeraars vervolgens met elkaar in overleg treden over de werkelijke schuldverdeling, waarna ten aanzien van de uitgekeerde schadevergoedingen én de gemaakte kosten een onderlinge verrekening plaatsvindt. Bewijsperikelen daargelaten, staat met het bewustzijn van deze mogelijkheid van regres niets een ruimhartige toepassing van de regeling in de weg.

Johannes de Bruin

letselcash.nl - Letselschade is een serieus ambt. Daar moet niet de 'geur' aanhangen van 'geld' dat de belangenbehartiger na afloop in zijn zak steekt.

Een goede belangenbehartiger brengt zijn redelijke kosten van rechtsbijstand op grond van art. 6:96 BW in rekening bij de aansprakelijke verzekeringsmaatschappij. Immers, de redelijke kosten van rechtsbijstand bij letselschade maken onderdeel uit van de schade van het slachtoffer - aldus de rechter en de wetgever - waarvan advocatenkantoren - via bepaalde constructies! - toch 15% als honorarium bij de cliënt in rekening brengen.

Ingeval het letsel zeer ernstig en blijvend is en de schade aanzienlijk oploopt tot bijvoorbeeld 1 miljoen euro, dan incasseert het letselschadebureau/advocaat een bedrag van 150.000 euro + 19% BTW ofwel het slachtoffer mag een bedrag van 178.500 euro uit zijn schadevergoeding betalen en houdt dus zelf 821.500 euro over.

Op latere leeftijd komt het slachtoffer dus weer in financiële problemen. Immers, zijn schadevergoeding was vastgesteld op 1 miljoen euro en gelet op het ontvangen bedrag na verrekening van het honorarium van zijn belangenbehartiger lijdt hij toch weer schade en wel voor een bedrag van 178.500 euro! (Voor de ouderen onder ons: 393.362 gulden.)

Nog erger wordt het wanneer belangenbehartigers zoals www.letselcash.nl geld gaan aanbieden om zo aan nieuwe cliënten te komen! Men krijgt als men zich als nieuwe cliënt meldt binnen 24 uur een bedrag van 1250 euro op de bankrekening gestort.

Op dit soort 'lenen.nl' agressieve reclames zit niemand te wachten en doet afbreuk aan de kwaliteit van belangenbehartiging bij letselschade.

Het kopen van een slachtoffer is kennelijk overgevaaid uit Amerika. De Nederlandse wetgever denkt al na hoe deze ongewenste Amerikaanse toestanden voorkomen kunnen worden.

Bovendien gelooft een benadeelde, die 1250 euro ontvangt wanneer hij/zij de zaak aanmeldt, dat het letselschadebureau/advocaat dat uit eigen zak betaalt? Linksom of rechtsom zal dit bedrag uiteindelijk toch weer voor (ver)rekening bij het slachtoffer terecht komen.

Een goede belangenbehartiger maakt duidelijk hoe zijn declaratie in elkaar steekt, hoe hij dat gaat verhalen op de aansprakelijke partij en maakt afspraken met het slachtoffer. (Zie op onze website Bedrijfsprofiel → 'Letselschade-Certificaat'.)

Letselschade is een serieus vak. Laten we dat zo houden! Laten we met z'n allen er voor waken dat we bij het grote publiek en de media niet worden uitgemakkt voor makelaars in mensenleed.

J. de Bruin
Directeur Letselschadebureau Haaglanden
www.letselschadebureauhaaglanden.nl

(De Column van ... is steeds op persoonlijke titel. Noch het PIV noch de Redactieraad zijn verantwoordelijk voor daarin geponeerde stellingen en/of visies. Een column bevat maximaal 630 woorden en de naam van de auteur wordt altijd vermeld. Red.)

Agenda

NIBE-SVV

Leergang Personenschade licht letsel (LI)

25 september 2006 - 12 februari 2007

Hoe moet ik een personenschade regelen? Waar moet ik rekening mee houden bij het benaderen van de benadeelde? Welke schade komt in aanmerking voor vergoeding? Allemaal vragen die een aankomend schadebehandelaar zich stelt als hij een personenschade moet behandelen. Antwoord op onder meer deze vragen krijgen deelnemers in Personenschade licht letsel. Deze leergang behandelt op praktijkgerichte wijze het hele proces van schadebehandeling. De benadeelde staat centraal in de schadebehandeling en daarom ook in de leergang. Ook het recht, bedrijfsregelingen en de nieuwe gedragscode voor behandeling van letselschades van de Universiteit in Tilburg komen uitgebreid aan bod. De leergang Personenschade licht letsel vindt plaats in het APS vergadercentrum in Utrecht en bestaat uit 10 bijeenkomsten. De kosten voor deelname bedragen € 4.160 (vrij van BTW).
Info: www.nibesvv.nl of cursist@nibesvv.nl, 020-52085 34

OSR

Leergang voor personenschadebehandelaars Middelzwaar Letsel (MzL)

Groep 1: 20 september 2006/mei 2007

Groep 2: 5 oktober 2006/mei 2007

OSR-MzL is een nieuwe, zeer praktische competentiegerichtte leergang van OSR Juridische Opleidingen. De leergang is speciaal ontwikkeld voor personenschade behandelaars van Middelzwaar Letsel (MzL). De leergang is gericht op personenschade waarbij het herstel langer duurt dan drie maanden, maar waarbij wel volledig herstel is te verwachten binnen drie jaar. OSR-MzL biedt een zeer praktische koppeling tussen uw werk en zijn visie op leren. De leergang is bedoeld voor diegenen die zich willen gaan toeleggen op de behandeling van middelzwaar letsel of hiermee onlangs zijn gestart. U hebt minimaal HBO denkniveau - en de opleiding Personenschade licht letsel van NIBE-SVV succesvol afgesloten.

In ieder geval hebt u op dat niveau aanwezige kennis en minimaal één jaar ervaring op het gebied van het behandelen van - licht - letsel. De kosten voor deelname bedragen € 5995 (vrij van BTW, exclusief praktijkexamen)
Info: www.osr.nl of vwillegen@osr.nl, 030-2315314

Het PIV-Bulletin is een regelmatig verschijnende uitgave van de Stichting Personenschade Instituut van Verzekeraars. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Redactiesecretaris

Mevrouw J. (Jenny) M. Polman, Stichting PIV

Postbus 93450

2509 AL Den Haag

Telefoon: 070 333 88 73

Telefax: 070 333 88 33

e-mail: j.polman@verzekeraars.nl

Website: www.stichtingpiv.nl

M.m.v. drs. P. (Peter) J.M. van Steen, journalist

Creatie & realisatie: Artmark BNO, Rijswijk